

Gemeente Renkum

Voorstel aan de raad

Verantwoordelijk team

Team Beleid Ruimtelijk Domein

Nummer

Kenmerk

121995

Raad d.d.

24-11-2021

Paragraaf begroting

2H Energie en Klimaat

Portefeuillehouder

J. (Joa) Maouche MSc

Steller

D. (Dylan) van Dijk

Datum

24 november 2021

Onderwerp

Vaststelling Transitievisie Warmte

Geadviseerd besluit

1. De Transitievisie Warmte vast te stellen

Toelichting op beslispunten

We staan aan de vooravond van een grote verbouwing van Nederland. Een transformatie van onze ruim 7 miljoen woningen en 1 miljoen andere gebouwen, veelal matig geïsoleerd en vrijwel allemaal verwarmd door aardgas, tot goed geïsoleerde woningen en gebouwen, die we met duurzame warmte verwarmen en waarin we schone elektriciteit gebruiken of zelfs zelf opwekken.

Een belangrijke reden voor deze verbouwing is dat Nederland zo snel mogelijk wil kunnen stoppen met de aardgaswinning in Groningen. Daarnaast wil de Rijksoverheid minder afhankelijk zijn van aardgas uit het buitenland. Tot slot willen we de uitstoot van broeikasgassen snel omlaag brengen om gevaarlijke klimaatverandering tegen te gaan.

Klimaatwet

In de Klimaatwet is vastgelegd dat Nederland in 2030 49% minder broeikasgassen moet uitstoten en in 2050 95% minder ten opzichte van 1990. In de Klimaatwet staat niet hoe we dat gaan doen. Die inhoudelijke maatregelen zijn in het Klimaatakkoord afgesproken met bedrijven en maatschappelijke partijen die aan het overleg deelnamen. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten heeft namens gemeenten deelgenomen aan deze overleggen.

Klimaatakkoord

In het Klimaatakkoord staan maatregelen en afspraken die de overheid, bedrijven en maatschappelijke organisaties hebben gemaakt om het reductiedoel voor 2030 te halen. In het akkoord gaat veel aandacht uit naar het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. De gebouwde omgeving vormt met ruim 30% in het energiegebruik een belangrijke sector. De gemaakte afspraak is dat 7 miljoen woningen en 1 miljoen gebouwen van het aardgas af gaan, uiterlijk in 2050. Vóór 2030 moeten 1,5 miljoen woningen en andere gebouwen worden verduurzaamd. De regie daarvoor ligt bij de gemeenten, waarin een wijkgerichte aanpak het uitgangspunt is.

Transitievisie Warmte

Als eerste stap is afgesproken dat elke gemeente uiterlijk eind 2021 een Transitievisie Warmte vaststelt.

Hierin leggen de gemeenten het tijdpad vast voor een (stapsgewijze) wijkgerichte aanpak richting een aardgasvrije gebouwde omgeving, waarbij isoleren en andere energiebesparende maatregelen

onderdeel zijn. Dat gebeurt wijkgericht omdat mensen zich over het algemeen het meest betrokken voelen op dat niveau en omdat de schaalgrootte van een wijk de meeste kansen biedt voor een betaalbare en haalbare warmtetransitie. In deze visie wordt ook aangegeven welke wijken kansrijk zijn om te starten in de periode tot 2030, welke alternatieven voor aardgas er zijn, en hoe inwoners en partners bij dit proces betrokken worden. We verkennen hiervoor aanknopingspunten in de bebouwing, de bewoners of omstandigheden. Dit bepaalt welke wijken kansrijk zijn om de komende jaren als eerste aan de slag te gaan met de wijkgerichte aanpak van isolatie en/of een warmtealternatief.

De Transitievisie Warmte van Renkum geeft richting aan de overstap naar een aardgasvrije gebouwde omgeving, die uit circa 15.000 woningen en 600 andere gebouwen bestaat. Aan de hand van een tijdspad is inzichtelijk gemaakt wanneer welke wijken van het aardgas kunnen worden losgekoppeld. Ook worden de mogelijke duurzame alternatieven voor aardgas voor de wijken aangegeven. Uitgangspunt is om in alle wijken met de meest logische stap te beginnen: het energieverbruik terugbrengen. Energie die je niet gebruikt, hoef je ook niet duurzaam op te wekken. Met het relatief hoge gebruik en het beperkte aantal aan beschikbare duurzame alternatieven, is dat in Renkum een hele logische insteek.

In de periode tot 2030 ligt naast bovengenoemde algemene inzet de focus op een aantal kansrijke wijken om op korte termijn mee aan de slag te gaan. In deze wijken zal in de komende jaren met belanghebbenden onderzocht worden of de gemaakte keuzes in de Transitievisie voor deze wijken, in de praktijk ook het meest logisch zijn. Daaruit vloeien later per wijk concrete uitvoeringsplannen voort, waarin een definitieve keuze gemaakt wordt voor het warmtealternatief en het moment waarop het aardgas in de wijk wordt afgesloten. We streven naar betaalbaarheid voor iedereen. De maatschappelijke kosten moeten acceptabel blijven. We zullen starten met het terugdringen van energie-armoede in de wijken waar dit voorkomt. Als vervolg op deze transitievisie warmte zal daarvoor een plan van aanpak worden opgesteld.

De visie is gericht op de woonwijken waar aardgas wordt gebruikt voor verwarmen en koken. Ook het midden- en kleinbedrijf en gebouwen van instellingen vallen hieronder. De grote bedrijven en industrie hebben volgens de wet Milieubeheer een eigen verantwoordelijkheid in de energietransitie en vallen, voor zover ze buiten de aangewezen wijken liggen, buiten deze visie. We blijven wel alert op kansrijke koppelingen tussen beide aanpakken in de verdere uitwerking.

Deze visie is bedoeld om een weloverwogen start te kunnen maken met de warmtetransitie en is gebaseerd op de kennis van nu; nieuwe ontwikkelingen kunnen leiden tot aanpassingen. De transitievisie moet conform klimaatakkoord elke vijf jaar worden geactualiseerd.

We hebben de Transitievisie Warmte besproken tijdens de raadsontmoeting op 7 juli 2021. De feedback die uw raad heeft meegegeven is verwerkt in de eindversie. We leggen deze Transitievisie Warmte nu ter vaststelling aan u voor.

Beoogd effect

De Transitievisie Warmte draagt bij aan het bereiken van het nationale klimaatdoel waarbij de gehele gebouwde omgeving aardgasvrij is in 2050. Met deze Transitievisie Warmte voldoet Renkum aan het Klimaatakkoord waarin is afgesproken dat de gemeenten uiterlijk 2021 een transitievisie warmte opgesteld moeten hebben. Het beoogd effect is dat in de toekomst gebouwen in de Renkumse dorpen niet meer met aardgas worden verwarmd.

Kader

In het Klimaatakkoord is onder hoofdstuk C1.7 *Een wijkgerichte aanpak*, de volgende passage opgenomen:

“In de transitievisie warmte legt de gemeenteraad een realistisch tijdspad vast waarop wijken van het aardgas gaan. Voor de wijken waarvan de transitie vóór 2030 gepland is, zijn ook de potentiële alternatieve energie infrastructuren (all electric, (type) warmtenet etc.) bekend. Nadat in de transitievisie warmte de mogelijke alternatieven in beeld gebracht zijn, bepaalt de gemeente het uitvoeringsplan (een planning op uitvoeringsniveau vergelijkbaar met het instrument programma in de Omgevingswet) de uitvoering op wijkniveau en besluit zij over de alternatieve energie infrastructuur van een wijk. Dit biedt het kader waarbinnen gebouweigenaren, netbeheerders, warmtebedrijven, gemeenten, aanbieders van verduurzamingspakketten en andere partijen investeringsbeslissingen nemen.”

Deze transitievisie warmte geeft richting aan de overstap naar een aardgasvrij Renkum. Het is een belangrijk onderdeel van de langetermijn-ambitie om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Het zorgt er in de praktijk voor dat we aan de slag kunnen gaan met de verdere verduurzaming van onze gebouwde omgeving.

Argumenten

1.1 De Transitievisie Warmte draagt bij aan lokaal klimaatbeleid.

De gemeente Renkum heeft als doel om in 2040 klimaatneutraal te zijn. Daarnaast moeten ook in Renkum de woningen aardgasvrij worden. Ook voor deze opgave nemen we 2040 als tijdshorizon. Dat is ambitieuzer dan hetgeen dat in het Klimaatakkoord is vastgelegd, maar wordt ondersteund door het nieuwe Europese klimaatplan Fit for 55 waarin de EU de lat voor CO₂-reductie in 2030 hoger heeft gelegd voor de gebouwde omgeving. De Transitievisie Warmte van Renkum geeft richting aan de invulling van een aardgasvrij en duurzaam Renkum. De visie geeft weer hoe de gemeente de warmtevraag in de gebouwde omgeving kan invullen en in welk tempo dat zal verlopen. Door in te stemmen met de Transitievisie Warmte zijn we weer een stap dichterbij het realiseren van onze doelstelling en voldoen we aan de afspraak uit het Klimaatakkoord om uiterlijk in 2021 een transitievisie warmte te hebben opgesteld.

1.2 Het “aardgasvrij-klaar” maken van wijken is de eerste stap richting aardgasvrij.

Het aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving is een grootschalige opgave. We kiezen er daarom voor om wijken stap voor stap aardgasvrij te maken. Het uitgangspunt is dat wijken eerst “aardgasvrij-klaar” gemaakt worden en gaan pas in een later stadium daadwerkelijk van het aardgas af. Dit doen we door in de eerste fase in te zetten op (grootschalige) woningisolatie en hybride warmteoplossingen. In de laatste fase wordt pas de overstap naar duurzame warmtebronnen gemaakt. De gebouwisolatie, de aanleg van de nieuwe infrastructuur en de omschakeling naar duurzame warmtebronnen hoeven immers niet op hetzelfde moment plaats te vinden. Wel is uiteraard van belang te blijven bezien hoe het geheel in het eindbeeld richting 2040 past.

1.3 De visie biedt duidelijkheid aan de samenleving.

De afgelopen jaren is de energietransitie een thema geworden dat veel aandacht krijgt in de media. Het is een onderwerp dat ook inwoners in onze dorpen bezighoudt. Op basis van de analyse en de selectiecriteria zijn we gekomen tot een keuze van een aantal wijken waar de komende jaren tot 2030 wordt gestart met verdere verkenningen op wijkniveau en het opstellen van wijkuitvoeringsplannen.

Hiermee bieden we duidelijkheid aan inwoners, woningcorporaties, gebouweigenaren en andere belanghebbenden voor het nemen van (grote) investerings- en verduurzamingsbeslissingen en het afstemmen van plannen.

Onderwerp

Vaststelling Transitievisie Warmte

Datum

24 november 2021

Kenmerk

121995

Pagina

3 van 5

Kanttelingen

1.1 De visie is opgesteld met de kennis van nu.

Het is op dit moment nog niet duidelijk welke financiële en juridische middelen de Rijksoverheid beschikbaar gaat stellen om de warmtetransitie mede mogelijk te maken. De beschikbaarheid van redelijke alternatieven voor aardgas is sterk afhankelijk van financiële ondersteuning en andere instrumenten, waaronder wet- en regelgeving. Daarnaast gaan de (technologische) ontwikkelingen op het gebied van de warmtetransitie snel. De Transitievisie Warmte moeten we daarom (conform Klimaatakkoord) uiterlijk iedere vijf jaar herzien en eerder indien nodig.

Draagvlak

Het proces naar de Transitievisie Warmte is zo veel mogelijk participatief ingevuld. Relevante belanghebbenden zijn betrokken bij elke processtap om te komen tot gemeenschappelijk gedragen voorstel. Stakeholders als woningcorporatie(s), bedrijven, netbeheerder, vertegenwoordigers van wijk-initiatieven en gemeentelijk medewerkers zijn uitgebreid betrokken en om input gevraagd. Er zijn diverse dorpsessies georganiseerd om inwoners te raadplegen over de Transitievisie Warmte. Deze zijn deels gecombineerd (waar mogelijk) met omgevingsvisiegesprekken. Als bijlage bij de visie is een logboek toegevoegd waarin de resultaten van het participatieproces zijn opgenomen.

Aanpak/Uitvoering

Voor alle wijken die we in de Transitievisie Warmte hebben geselecteerd als kansrijk om voor 2030 mee aan de slag te gaan, zullen we vervolgens op wijkniveau een concreet plan van aanpak opstellen. Daarbij worden de inwoners en andere stakeholders betrokken. We starten vanaf 2023 met het opstellen van het eerste wijkuitvoeringsplan.

In 2022 zal worden gestart met fase 2 van Wijk van de Toekomst Heveadorp en met het verder onderzoeken van grootschalige collectieve warmteopties.

In hoofdstuk 7 van de Transitievisie Warmte wordt uitgebreid ingegaan op de vervolgstappen.

Communicatie

Er is afgelopen jaar gecommuniceerd via de gebruikelijke communicatiekanalen over het participatietraject rond deze visie. Stakeholders zijn actief benaderd en betrokken via een mix aan communicatie- en participatiemiddelen. Na vaststelling van de visie door de gemeenteraad worden inwoners en andere belanghebbenden via de gebruikelijke communicatiekanalen geïnformeerd over de visie.

Financiële consequenties

Het opstellen van de Transitievisie Warmte heeft geen financiële consequenties en is binnen de beschikbare budgetten van 'Energie en Klimaat' uitgevoerd.

De uitvoering van de Transitievisie Warmte zal vanwege de benodigde inzet, capaciteit en investeringen financiële middelen vergen. Deze kunnen deels worden gedekt uit de budgetten die in de perspectiefbrief 2021-2025 zijn opgenomen.

Wij stellen als voorwaarde dat de Rijksoverheid ons verder financieel zal ondersteunen in de warmtetransitie en daar de komende jaren extra budget voor beschikbaar stelt. Deze extra middelen zijn nodig om de warmtetransitie betaalbaar te houden.

Het gaat daarbij zowel om proceskosten als uitvoeringskosten. De keuze is om als gemeente pas te starten met de vervolgfase, zodra de Rijksoverheid financiële middelen hiervoor ter beschikking stelt.

Juridische consequenties

Onderwerp

Vaststelling Transitievisie Warmte

Datum

24 november 2021

Kenmerk

121995

Pagina

4 van 5

De visie is een beleidsdocument en heeft daarmee geen directe juridische consequenties. Het geeft de visie van de gemeente weer en bindt daarmee in feite alleen de gemeente aan het voorgestelde proces voor de komende jaren. De kaart met alternatief voor aardgas per buurt en het tijdspad is richtinggevend. Het is aan de gemeente om te bepalen hoe sturend zij daarop wil zijn. Pas bij het concretiseren van de doelstellingen uit deze visie in wijkuitvoeringsplannen, zijn er juridische consequenties die op dat moment worden afgewogen.

Met de inwerkingtreding van de Wet elektronische publicaties (Wep) per 1 juli 2021, moet dit beleidsstuk gepubliceerd worden in het Gemeenteblad op www.overheid.nl

WMO-aspecten

n.v.t.

Gezondheid

n.v.t.

Duurzaamheid

De Transitievisie Warmte draagt bij aan het doel om in 2040 klimaatneutraal te zijn.

Effect op vermindering regeldruk

n.v.t.

Alternatieven

Het is een wettelijke verplichting vanuit de Rijksoverheid om uiterlijk in 2021 een Transitievisie Warmte te hebben opgesteld.